

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 51/2019 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Tarja Reivonen-Kavonius, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Tuula Manelius, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Hanna-Maria Urjankangas, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehittämisspäälikkö Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Lapin liitto
- Varsinais-Suomen liitto
- Uudenmaan liitto
- Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta annettua lakia siten, että lakiin lisätään uutta kansallista alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettua määrärahan hallinnointia koskevat säännökset. Määräraha korvaisi aikaisemmin käytössä olleen alueellisen innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämisen määrärahan. Esitys perustuu pääministeri Rinteen hallituksen ohjelman Elinvoimainen Suomi – kokonaisuuteen. Ohjelman mukaan maakuntien liitoille kohdennetaan nopeasti ja joustavasti hyödynnettävää aluekehitysrahoitusta. Lisäksi esitetään eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2019 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotetulla lailla lisätään alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettuun lakiin (8/2014) säännökset valtion talousarvioesitykseen sisältyvästä uudesta kansallisesta alueiden kehittämisen määrärahasta (32.30.40 Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen). Lakiehdotus täydentää aluekehittämisen rahoitusvälineitä ja tukee maakuntien liittojen tehtävää aluekehitysviranomaisena. Esitys toteuttaa hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi -kokonaisuutta, jonka mukaan maakuntien liitoille kohdennetaan nopeasti ja joustavasti hyödynnettävää aluekehitysrahoitusta.

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä momentille 32.30.40 esitetään myönnettäväksi yhteensä 21 miljoonaa euroa käytettäväksi alueiden ja kaupunkien kestävä kasvua ja elinvoimaa edistäviin hankkeisiin sekä sopimusperusteiseen yhteistyöhön, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin sekä maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen, jolla tuetaan alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välistä elinkeinopoliittista yhteistyötä. Momentin selvitysosan mukaan määrärahasta 5 miljoonaa euroa kohdennetaan maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen ja 15 miljoonaa euroa sopimusperusteiseen yhteistyöhön. Lisäksi 1 miljoona euroa kohdennetaan Talent Hub -toimintamallin sopimusperusteiseen yhteistyöhön.

Uudella määrärahalla edistetään erilaisten alueiden, kaupunkien ja kuntien kestävä kasvua. Maakuntien liittojen mahdollisuudet tukea maakuntien omaehtoista kehittämistä vahvistuvat määrärahaan sisältyvällä maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen tarkoitettulla osuudella. Valiokunta pitää tärkeänä, että omaehtoinen kehittäminen tulee kirjatuksi myös lain tasolle, kuten se oli entisen maakunnan kehittämisrahankin yhteydessä. Maakuntien toimintaympäristöt ovat erilaisia, ja on tärkeää, että rahoitus on mahdollista suunnata joustavasti erilaisiin kehittämistöimiin, jotka perustuvat maakunnan omiin lähtökohtiin, vahvuuksiin ja erikoistumiseen. Keskeinen asiakirja on maakunnan eri toimijoiden kesken yhteistyössä valmisteltu, maakuntavaltuuston hyväksymä maakuntaohjelma, jossa määritellään maakunnan kehittämisen tavoitteet.

Määrärahalla tuetaan myös hallitusohjelman mukaista sopimuksellista yhteistyötä. Aluekehittämisen alue- ja/tai teemälähtöinen sopimusperustaisuuteen ja kumppanuuteen perustuva toimintamalli valmistellaan hallituksen aluekehittämissäätöksen yhteydessä. Selvityksen mukaan sopimuksellisen yhteistyön osuutta on tarkoitus kohdentaa positiivisen rakennemuutoksen sopimuksiin, kaupunkipoliittisiin toimiin, kuten seutukaupunkiohjelma ja kaupunkistrategia, rakennemuutoksen ennakointiin ja hallintaan sekä muuhun kumppanuuteen perustuvaan kehittämiseen. Rahoituksella tuetaan myös alueiden välistä yhteistyötä ja verkottumista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yliopistokaupunkien globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien kehittämiseen tähtäävät sopimukset tullaan kuitenkin rahoittamaan vuosina 2021—2027 EU:n rakennerahastovaroin (kestävä kaupunkikehitys).

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2019 vp

Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa voidaan käyttää myös valtakunnallisiin alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin. Esityksen perustelujen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi käyttää enintään 2 % vuosittaisesta määrärahasta sellaisiin laajoihin alueiden kehittämistä tukeviin selvityksiin ja hankkeisiin, joiden toteuttaminen edellyttää valtakunnallista päätöksentekoa. Valiokunta korostaa, että myös valtakunnallisia hankkeita on tarpeen valmistella yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa, jotta yhteys maakunnissa toteutettavaan kehittämistyöhön saadaan toimivaksi.

Määrärahan hakemiseen, maksatukseen ja raportointiin liittyvien hallinnollisten menettelyjen tulee olla mahdollisimman kevyitä. Valiokunta pitää tärkeänä, että määrärahan kohdentumista ja käyttöä seurataan ja tuloksia arvioidaan.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 51/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 14.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Matti Semi vas
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Mari Rantanen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne